

УДК 349.3(477)(066)
ББК 67.405я43
С69

Друкується за рішенням вченої ради Чернігівського державного технологічного університету (протокол № 10 від 24 грудня 2012 р.).

Соціальне право України : науковий збірник / Черніг. держ. технол. ун-т, Укр. асоц. фахівців труд. права. – Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2012. – № 1 (1). – 289 с.

У науковому збірнику "Соціальне право України" висвітлюються актуальні питання й нагальні проблеми науки і практики трудового права та права соціального забезпечення.

Видання розраховане та може бути використане науковцями, юристами, аспірантами, викладачами й студентами навчальних закладів і зацікавленими особами.

УДК 349.3(477)(066)
ББК 67.405я43

Головний редактор:

Шкарлет С.М., доктор економічних наук, професор, ректор Чернігівського державного технологічного університету, Заслужений діяч науки і техніки України.

Заступник головного редактора:

Венедіктов В.С., доктор юридичних наук, професор, Президент Української федерації фахівців трудового права, Заслужений юрист України.

Відповідальний секретар:

Шумна Л.П., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Чернігівського державного технологічного університету.

Члени редакційної колегії:

Іншин М.І., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету ім. Т. Шевченка;

Хуторян Н.М., доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ;

Андріїв В.М., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету ім. Т. Шевченка;

Мельник К.Ю., доктор юридичних наук, доцент, начальник кафедри трудового та господарського права навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ;

Попов С.В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Щербина В.І., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

Заснований у 2012 році. Свідчення про державну реєстрацію друкованої засоби масової інформації серія КВ № 19311-9111Р від 05.07.2012 р.

© Колектив авторів. 2012
© Чернігівський державний технологічний університет. 2012
© Українська асоціація фахівців трудового права. 2012

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ І. Трудове право	
Венедіктов В.С. Соціальна політика держави і соціальне право в реаліях сучасності	7
Андріїв В.М. Трудові правовідносини: особливості та проблематика	15
Мельник К.Ю. До проблеми єдності та диференціації норм трудового права.....	22
Попов С.В. Іноземний досвід щодо вдосконалення працевлаштування	33
Щербина В.І. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця: деякі правові проблеми	41
Ярошенко О.М. Базові принципи дисциплінарної відповідальності у трудовому праві.....	53
Білоусов І.А., Сапожник Г.В. Актуальні питання професійних ризиків при викладанні дисципліни «Охорона праці в галузі» для спеціальності «Управління проектами».....	63
Бурак В.Я. Питання самозахисту трудових прав і законних інтересів працівників у проєкті Трудового кодексу	72
Городецька І.А. Повноваження державної інспекції України з питань праці.....	82
Колосюк А.А. Государственное регулирование рынка труда: правовой аспект.....	92
Кузніченко О.В. Проблеми захисту службово-трудоових прав працівників органів внутрішніх справ.....	99
Поліщук М.С. Співвідношення варіацій «позикової праці» як однієї з форм нестійкої зайнятості.....	108
Пузирний В.Ф. Законодавство України щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів	117
Смірнова О.О. Охорона праці як інститут сучасного трудового права....	122
Волкова Г.Р. Право на працю інвалідів та його законодавче закріплення	129
Огородник О.Г. До питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у праці.....	137
Кабаченко М.О. Дисциплінарна відповідальність як різновид юридичної відповідальності.....	143
Селецький О.В. Право на працю та проблеми його реалізації в сучасних умовах.....	151
Жежко Т.О. Особливості міжнародно-правового регулювання соціально-трудоових відносин.....	160

Список використаних джерел

1. Головина С. Ю. Понятийный аппарат трудового права : монография / С. Ю. Головина. – Екатеринбург, 1997. – С. 72.
2. Андреев В. С. Право социального обеспечения в СССР / В. С. Андреев. М. : Юрид. лит., 1974. – С. 18.
3. О гарантиях и компенсациях при переезде на работу в другую местность [Электронный ресурс] : Постановление Совета Министров СССР от 15 июля 1981 г. № 677. – Режим доступа : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0677400-81>; О компенсации за работу в праздничные дни: Разъяснение Госкомтруда СССР № 13/П-21 от 08.08.66 // Бюллетень Госкомтруда СССР. – 1966. – № 10.
4. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28 лютого 1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 16. – Ст. 200; Про соціальний захист населення у зв'язку з реформою роздрібних цін [Электронный ресурс] : Постанова Ради Міністрів УРСР від 28 березня 1991 р. № 72. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/72a-91-p>.
5. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посіб. / Б. І. Сташків. – К. : Знання, 2005. – С. 272.
6. Право соціального забезпечення : навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук [та ін.] ; ред. П. Д. Пилипенка. – К. : Ін Юре, 2006. – С. 231.
7. Захаров М. Л. Право социального обеспечения России : учебник / М. Л. Захаров, Э. Г. Тучкова. – 3-е изд., перераб. и дополн. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – С. 464.
8. Мачульская Е. Е. Право социального обеспечения в условиях рыночной экономики: теория и практика правового регулирования : автореф. дис. ... д-р юрид. наук / Е. Е. Мачульская. – М., 2000. – С. 44.
9. Смирнова Н. Л. Пособия по временной нетрудоспособности как вид страхового обеспечения по праву социального обеспечения современной России : дис. ... канд. юрид. наук / Н. Л. Смирнова. – Владивосток, 2002. – 116 с.
10. Право социального обеспечения : учебник / под ред. М. В. Филиппова. М. : Юрист, 2006. – С. 170.
11. Гусева Т. С. Использование российским законодателем новой терминологии для обозначения социальных выплат: объективная необходимость или недостаток юридической техники / Т. С. Гусева // Вестник Пермского университета. – 2001. – № 1 (11). – С. 128.
12. Положения про порядок призначення та надання населенню у випадку для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива : введено в дію постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 1444 // Інформаційний бюлетень НКРЕ. – 2004. – № 8.

УДК 349.3.01

Б.І. Сташків, канд. юрид. наук

Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРЕДМЕТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті досліджуються проблеми предмета правового регулювання права соціального забезпечення і його взаємозв'язку з такими правовими категоріями, як норми права, правовідносини, метод правового регулювання, принципи права, нормотворчий процес, прогалини у праві.

Ключові слова: предмет правового регулювання, соціальне забезпечення, критерії відбору суспільних відносин, правові категорії.

В статті исследуются проблемы предмета правового регулирования права социального обеспечения и его взаимосвязи с такими правовыми категориями, как нормы права, правоотношения, метод правового регулирования, принципы права, нормотворческий процесс, пробелы в праве.

Ключевые слова: предмет правового регулирования, социальное обеспечение, критерии отбора общественных отношений, правовые категории.

The problems of the subject of social security law legal regulation and its connections with such legal categories as legal norms, legal relations, methods of legal regulation, principles of law, regulatory acts creation process, gaps in law are researched in the article.

Key words: subject of legal regulation, social security, criteria of selecting social relations, legal categories.

Предмет правового регулювання відноситься до фундаментальних проблем права соціального забезпечення. Як мо-лода галузь права, вона ще не визначилася зі своїм змістом, переліком відносин, що є об'єктом її регулювання, критеріями, за допомогою яких ці чи інші відносини включаються до цієї галузі права тощо. Вказана проблема була та і нині є предметом дослідження практично всіх фахівців права соціального забезпечення, але якихось серйозних зрушень з дискусійних питань так і не відбулося [1, с. 70-106; 2, с. 66-107; 3, с. 262-266].

Метою статті є аналіз наукових публікацій щодо проблемних питань предмета права соціального забезпечення та розкриття його взаємозв'язку з окремими юридичними категоріями однойменної галузі права.

Перш за все зміст предмета галузі права визначається якоюсь мірою її назвою. Після прийняття Конституції України 1996 року, в якій закріпили право громадян на соціальний за-

об'єднати в одне ціле всі групи суспільних відносин, що належать до сфери соціального забезпечення і за цією ознакою відмежувати їх від інших сфер людської діяльності.

Для кращого розуміння природи суспільних відносин, що відносяться до предмета правового регулювання, необхідно в праві соціального забезпечення виділити дві його складові: 1) загальнообов'язкове державне соціальне страхування; 2) державне соціальне забезпечення. Вони відрізняються між собою за способом фінансування, суб'єктивним складом учасників правовідносин, підставами виникнення, порядком надання забезпечення, розмірами виплат тощо. Найбільш дискусійними є належність суспільних відносин у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування до тієї чи іншої галузі права.

Загальнообов'язкове соціальне страхування в радянський період було включено в предмет трудового права. Пізніше воно втратило риси соціального страхування і почало розглядатися як форма фінансування соціального забезпечення. У період після розпаду СРСР почала формуватись нова правова база загальнообов'язкового державного соціального страхування. Був прийнятий рамковий Закон України „Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”. На його базі вже прийняті чотири закони з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Сьогодні поза правовим регулюванням залишилось медичне страхування. Виникає питання, до якої галузі права ці нормативні акти відносяться?

У проекті Трудового кодексу України зазначається, що правове регулювання трудових відносин здійснюється, зокрема, на засадах забезпечення права працівників на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ст. 3). Одним із основних прав працівників є право на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ст. 21). Глава 10 книги 3 називається „Загальнообов'язкове державне соціальне страхування” і складається з трьох статей (ст. 281-283), які відсилають до відповідних законів. Звідси можна зробити висновок, що законодавство про загальнообов'язкове державне соціальне страхування відноситься до трудового права. Крім того, соціальне страхування

є формою самозабезпечення економічно активного населення. Звідси з'являється багато аргументів, щоб указані суспільні відносини розглядати як пов'язані з трудовими.

На думку автора, відносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування більш доцільно розглядати в межах права соціального забезпечення, де вони належать до основних. До речі, фахівці трудового права в принципі з цим згодні і в навчальних підручниках та посібниках теми “Загальнообов'язкове державне соціальне страхування” немає. Бажано під час розроблення проекту Кодексу про соціальне забезпечення України передбачити, що до актів законодавства про соціальне забезпечення відноситься законодавство про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Треба також зазначити, що в сучасній науці цивільного права багато авторів обов'язкове соціальне страхування включають до складу цивільного права. Вони стверджують, що соціальне страхування, незважаючи на велику кількість публічно-правових норм, які регулюють його, не може бути виключене зі сфери впливу цивільного права. У тій частині, в якій законодавство про соціальне страхування включає норми приватного права, воно входить до складу цивільного права і тим самим підпорядковується Цивільному кодексу України. Інші цивілісти займають більш помірковану позицію, обмежуючись вказівкою на застосування до соціального страхування норм цивільного права в субсидіарному порядку, і не включають його до предмета галузі цивільного права. Позиції цивілістів підлягають контраргументам з боку фахівців права соціального забезпечення, чого, на жаль, у науковій літературі не прослідковується [4, с. 408].

А. Нечай дійшла висновків, що фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні є новим видом публічних фондів, які не є державними чи комунальними публічними фондами. Витрати цих фондів – це публічні витрати, які мають цільове призначення – задоволення суспільного інтересу в існуванні соціального страхування та соціального забезпечення в державі. Утворення та використання коштів цих публічних фондів здійснюється відповідно до законів України, як і утворення традиційних публічних фондів державного та

місцевих бюджетів. Отже, відносини, що виникають у процесі утворення та використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування, мають охоплюватися предметом фінансового права [5, с. 63]. Далі вона вказує, що кошти, накопичувані в недержавних пенсійних фондах, які отримали право накопичувати пенсійні внески другого рівня, є публічними фондами коштів, які відповідно до закону України перебувають у приватному управлінні. А відносини, що виникають у процесі утворення та використання таких фондів коштів, мають охоплюватися предметом фінансового права [5, с. 64].

На думку деяких фахівців права соціального забезпечення та страхового права, відносини, що встановлюють обсяги та порядок формування фінансової бази і в тому числі між страхувальником і страховиком з приводу сплати єдиного соціального внеску, утворюють предмет фінансового права. Відносини між страховиками і застрахованою особою з приводу розподілу фінансових коштів у вигляді пенсій, допомог тощо, тобто стосовно надання забезпечення по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, розглядаються у предметі права соціального забезпечення.

У російській навчальній літературі деякі автори право соціального забезпечення відносять до комплексних галузей права, оскільки до її складу включені норми, які спочатку відносились до інших галузей права. Вказана галузь утворилась за рахунок системної інтеграції:

1) норм конституційного права (у частині встановлення основних засад правового регулювання у відповідній сфері);

2) норм трудового права (у частині визначення трудового стажу та інших, пов'язаних з трудовими відносинами, підставами соціального забезпечення);

3) норм адміністративного права (у частині встановлення компетенції органів державної влади і місцевого самоврядування та їх посадових осіб з реалізації прав громадян у сфері соціального забезпечення);

4) норм цивільного права (у частині встановлення базових засад регулювання відносин між сторонами договорів соціального страхування та інших договорів, предметом яких є надання послуг по соціальному забезпеченню);

5) норм фінансового права (у частині встановлення механізмів фінансування виконання зобов'язань по соціальному забезпеченню);

6) норм, які не входять в які-небудь інші галузі, крім права соціального забезпечення (у частині встановлення суб'єктивних прав громадян на соціальне забезпечення) [6, с. 2-3].

За такого підходу важко визначити предмет права соціального забезпечення та провести його відмежування від інших галузей права. Віднесення права соціального забезпечення до комплексних галузей права є дискусійним, оскільки багато галузей права первісно виділились з цивільного та адміністративного права і за цією ознакою їх ніхто не відносить до комплексних.

А.А. Казанчан вважає, що для визначення предмета правового регулювання права соціального забезпечення слід розглянути і проаналізувати такі моменти: 1) до предмета права соціального забезпечення мають входити відносини, пов'язані із соціальним захистом, соціальним забезпеченням громадян, тобто соціально-забезпечувальні за характером відносини; 2) для визначення предмета правового регулювання важливим є з'ясування кола суб'єктів соціально-зобов'язальних відносин; 3) за характером ці відносини є такими, що не передбачають у подальшому повернення або відшкодування непрацездатним громадянам наданих їм матеріальних цінностей, благ; 4) право соціального забезпечення може регулювати також і відносини, що є не соціально-забезпечувальними, однак близькими до них, зокрема: а) з приводу соціального страхування осіб, які в подальшому можуть претендувати на соціальне забезпечення за умов настання несприятливих соціальних обставин (страхових випадків); б) відносини з приводу звернення за призначенням відповідного виду, обсягу матеріального забезпечення або обслуговування, з приводу надання документів, повідомлення фактів, що мають юридичне значення; в) відносини з приводу оскарження до суду неправомірних дій органів або посадових осіб, що порушують право громадян на соціальний захист тощо. Він вважає, що предмет правового регулювання права соціального забезпечення України становлять

державою. Предметом правового регулювання виступають суспільні відносини, що врегульовані нормами права.

Метод правового регулювання завжди розглядається разом із предметом правового регулювання як один із критеріїв розмежування норм права за галузями права. У літературі постійно ведуться суперечки стосовно того, що входить у предмет, а що відноситься до методу правового регулювання. Предметом правового регулювання виступають реальні чи змодельовані суспільні відносини, які можуть бути врегульовані нормами права. Саме про врегульовані суспільні відносини йде мова під час характеристики предмета тієї чи іншої галузі права. Метод правового регулювання і є однією із якісних ознак предмета правового регулювання.

Під впливом суспільних відносин у сфері соціального забезпечення формуються принципи права соціального забезпечення. Вони повинні відображати і виражати основні цінності, на які орієнтується право. Принципи – це свого роду відправні пункти, що показують вектор правового регулювання. Принципи виступають як своєрідна основна конструкція, на підставі якої створюються і реалізуються не тільки норми, інститути і галузі, але і вся система права. Вони служать своєрідними орієнтирами для правотворчої, правозастосовчої і правоохоронної діяльності [10, с. 168]. Під впливом принципів права соціального забезпечення формується його предмет правового регулювання.

Однією із стадій нормотворчого процесу є підготовка проекту нормативного акта. Вона складається з таких частин: 1) прийняття рішення про підготовку проекту; 2) підготовка проекту; 3) обговорення проекту; 4) узгодження проекту; 5) доопрацювання проекту. У цій стадії відбувається усвідомлення необхідності врегулювання правовими засобами певного кола соціальних зв'язків або внесення змін до діючого нормативного масиву. Алгоритм виявлення цієї потреби в класичному вигляді складається з таких кроків: 1) виявлення ознак проблемної ситуації; 2) збір інформації, яка відноситься до проблеми; 3) аналіз проблемної ситуації на підставі зібраної інформації; 4) прийняття рішення про розроблення правового документа [11, с. 138]. На підставі

характеру регулюючих суспільних відносин нормативні правові акти отримують предметну дію [9, с. 50].

У деяких випадках суспільні відносини бувають не повністю врегульованими, але об'єктивно потребують такого регулювання. У цьому випадку мова може йти про прогалини у праві, які усуваються за допомогою аналогії закону чи аналогії права. У цій ситуації відбувається уточнення предмета правового регулювання.

Таким чином, незважаючи на прискіпливу увагу фахівців до проблеми предмета права соціального забезпечення, більшість із них і далі залишаються не вирішеними. Це стосується назви галузі права, визначення соціального забезпечення, критеріїв відбору суспільних відносин для включення до предмета права соціального забезпечення тощо. Недостатньо досліджений взаємозв'язок предмета правового регулювання з правовими категоріями, які використовує право соціального забезпечення. Щоб частково вирішити ці проблеми, бажано провести республіканську науково-практичну конференцію на тему: „Предмет і система права соціального забезпечення: проблеми та шляхи їх подолання” з прийняттям відповідних рекомендацій.

Список використаних джерел

1. Прилипка С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення : монографія / С. М. Прилипка. – Х. : ІПП „Берега Нова”, 2006. – 264 с.
2. Станків Б. І. Проблеми предмета та системи права соціального забезпечення: навчальне видання / Б. І. Станків. – Чернігів : ЧДТУ, 2012. – 237 с.
3. Станків Б. І. Окремі питання предмета права соціального забезпечення / Б. І. Станків // Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Путивль, 14-16 червня 2012 р.). – Путивль, 2012. – С. 262-266.
4. Лушников А. М. Курс трудового права : учебник : в 2-х томах. Т. 1 / А. М. Лушников, М. В. Лушникова. – М. : Статут, 2009. – 879 с.
5. Нечай А. Предмет фінансового права на сучасному етапі / А. Нечай // Підприємство, господарство і право. – 2004. – № 5. – С. 62-64.
6. Ершов В. А. Право соціального забезпечення : учебное пособие / В. А. Ершов, И. А. Толмачев. – М. : ГроссМедиа, 2009. – 312 с.
7. Казанчан А. А. До предмета правового регулювання права соціального забезпечення України: проблеми визначення і виділення / А. А. Казанчан // Держава та регіони. Серія „Право”. – 2010. – № 3. – С. 83-85.
8. Довженкова Г. Д. Право соціального забезпечення: краткий курс лекцій / Г. Д. Долженкова. – 2-е изд. – М. : Изд-во Юрайт, 2011. – 149 с.

9. Соловьев С. Г. Понятие предмета правового регулирования и его взаимосвязь с другими юридическими категориями / С. Г. Соловьев // Вестник Пермского университета. Серия „Юридические науки”. – 2012. – № 1. – С. 47-52.

10. Матузов Н. И. Теория государства и права: учебник / Н. И. Матузов. – 2-е изд. – М. : Юрист, 2005. – 640 с.

11. Москалькова Т. Н. Нормотворчество : научно-практическое пособие / Т. Н. Москалькова, В. В. Чернишов. – М. : Проспект, 2011. – 384 с.

УДК 349.3:351.4:33.012.23

О.С. Чистолінова, канд. юрид. наук

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, м. Луганськ, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена соціальному забезпеченню працівників органів внутрішніх справ в умовах ринкової економіки.

Ключові слова: соціальне забезпечення, ринкова економіка, працівники органів внутрішніх справ.

Статья посвящена социальному обеспечению работников органов внутренних дел в условиях рыночной экономики.

Ключевые слова: социальное обеспечение, рыночная экономика, работники органов внутренних дел.

The article is devoted to social security workers of the internal affairs agencies in the modern terms of market economy.

Key words: social security, market economy, workers of the internal affairs agencies.

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки в Україні найважливішою умовою соціальної захищеності працівників органів внутрішніх справ є закріплення в нормативних актах їх соціальних прав, реалізація яких повинна сприяти забезпеченню задоволення соціальних, життєвих потреб, підвищенню добробуту та зміцненню принципу соціальної справедливості.

Так, згідно зі ст. 22 Загальної декларації прав людини зазначається, що “кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримки її гідності та розвитку її особи прав у економічній, соціальній та культурних сферах за допомогою національного законодавства і міжнародного співробітництва та відповідно до структури та ресурсів кожної держави”. У Міжнародному

© Чистолінова О.С.

пакті про економічні, соціальні та культурні права у ст. 9 закріплено положення, що держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування [1, с. 62-63].

У Конституції України у ст. 46 закріплено право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законодавством [2]. Закон України “Про міліцію” включає ст. 22 “Соціальний захист працівників міліції” [3].

Виходячи з того, що один із найважливіших принципів права соціального забезпечення – загальність, яка знаходить своє вираження в законодавстві України і розкривається в працях таких учених, як: Т.З. Гарасиміві, О.Є. Мачульської, Г.В. Сулейманові та інших, то можна визначити, що кожна людина в Україні має право на соціальне забезпечення. Особи, які займаються (або займалися) суспільно корисною діяльністю, мають право на соціальне забезпечення в системі державного страхування, а ті, хто з об’єктивних чи суб’єктивних причин не займався такою діяльністю, мають право на матеріальну допомогу та соціальне обслуговування в системі державної соціальної допомоги. Відповідно до цього принципу соціальне забезпечення має охоплювати всіх фізичних осіб, що проживають на території України [7].

Визначення соціального забезпечення є універсальним і відображає сутність соціального забезпечення незалежно від соціально-економічних умов розвитку суспільства. До його складових відносяться [7]:

– об’єктивні обставини, які повністю або тимчасово позбавляють особу чи її сім’ю засобів до існування або призводять до додаткових витрат. До них належать старість, втрата працездатності або годувальника, материнство та дитинство тощо. Ці обставини приводять у дію механізм соціального забезпечення, який спрямований на підтримку належного рівня життєзабезпечення;

– особливі форми і способи надання засобів до існування;